

Prikrita dediščina tretje generacije

Okrogla miza o generaciji, ki nosi posledice neizrečenih družinskih zgodb, bolečin, sramu ali krivde

Na Teološki fakulteti v Ljubljani je na ogled razstava akademskega slikarja Jošta Snoja z naslovom *Tretja generacija. Spomin v krvi*. V okviru razstave so v organizaciji Kluba alumnov Teološke fakultete pripravili dva spremljevalna dogodka, katerih osrednja misel je namenjena razmisleku o tako imenovani tretji, mlajši generaciji, ki sami niso neposredno doživeli vojne in povojnega obdobja, a kljub temu pogosto nosijo posledice neizrečenih družinskih zgodb, bolečin, sramu ali krivde. Namen dogodkov je odpreti prostor za razumevanje, pogovor in iskanje poti naprej.

V četrtek, 26. marca, je bila okrogla miza z naslovom *Prikrita dediščina tretje generacije*. Sodelovali so Jurij Pavel Emeršič, Janez Juhant, Tomaž Erzar in Lenart Rihar, skupaj z umetnikom Joštom Snojem. Pogovor je povezoval Lenart Rihar. V uvodu je dejal, da se bodo pogovarjali o osebnem doživljanju dogajanja v novejši slovenski zgodovini, ki je prineslo prelom v naši zgodovini. Spomnil je, da se obnašamo, kot da komunističnega nasilja ne bi bilo. Sodelujoče je vprašal, kakšna je bila njihova pot prepoznavanja dogajanja o tej temi.

O tem se je molčalo

Tomaž Erzar je dejal, da je imel dva strica, ki so ju v tem času ubili. Oče o tem ni govoril, na grobu so imeli napisani dve imeni, vendar zakaj ju ne pozna, zakaj ne vedo, kaj se je z njima zgodilo ... Tako mu je ta tema domača že od otroštva. Vendar se o tem ni govorilo, posebej v šoli ne. »Na čustveni ravni

TOMAŽ ERZAR, JANEZ JUHANT, JOŠT SNOJ, JURIJ PAVEL EMERŠIČ
IN LENART RIHAR / IVO ŽAJDELA

pa velja, da če je nekdo naredil krivico tvojim najbližjim, jo je naredil tudi tebi. Če je režim mojim naredil krivico, je tudi moj sovražnik. V odrasčanju pa vidiš, da ne moreš tako živeti, ne moreš vedno imeti sovražnikov, ker je drugače tvoje življenje vpeto v neko staro zgodbo. Ti še

KAKO PREKINITI SPIRALO NEIZREČENIH TRAVM?

lahko naprej sovražiš, vendar koliko časa še, v drugo, v tretjo generacijo, ali bodo moji otroci tudi sovražili tisto, kar sovražim jaz, moj oče in dedek?»

Strokovno delo mu je prineslo vpogled v to, kje je treba potegniti črto, kje se začneta nov dan in prihodnost. »Rečeš si: sovražniki mojega očeta so moji sovražniki, a veliko boljše bi bilo, če bi oče z njimi obračunal, da ne bi s to jezo hodil po svetu, včasih je ta jeza pretirana in udari ven tam, kjer ne bi smela. Soočen si s tem, da si zaznamovan, vendar pomagaš družini, mami, očetu, kako se znajti v družbi, ki jim ni naklonjena. Po drugi strani pa

ostane to v tebi kot dediščina, ki ti hodi narobe.«

Ustrelili so dva strica

Janez Juhant je po starosti bližje medvojnim in povojnim dogodkom. Dejal je, da je povojne čase doživel zelo močno. Iz njegove družine so bili mobiliziranci v nemško vojsko, saj so živeli na nemškem okupacijskem območju pri Litiji. Posebej zaznamovani so bili trije mamini bratje in njihove usode so zaznamovale tudi sorodnike.

Razkorak med razlago šole in očeta

Jurij Pavel Emeršič je povedal, da se še živo spomni ur v osnovni šoli o Titu in partizanskih pohodih. Zmeraj je imel rad zgodovino. Rad je poslušal o raznih »pohodih« in »divizijah«. »In potem smo enkrat pri slovenščini pisali prosti spis, to je bil čas, ko je komunizem prepredel vse predmete.« Napisal je napeto zgodbo o kurirčku. Dobil je petko in pohvalo. »To sem ponosno prinesel domov, oče je prebral in rekel: 'Kakšne neumnosti' in dal vstran. Bil sem šokiran, ker sem prvič doživel takšen razkorak med tem, kar sem slišal v šoli, in nečim, kar je oče očitno vedel.« Kmalu so se dotedanje uveljavljene resnice v njem začele rušiti. Opazoval je tudi, kako težko so ljudje sprejeli resnice, saj so živeli globoko ukoreninjeni v lažeh.

Ob vprašanju, kako zgodovinarji obravnavajo našo temno polpreteklost, je najprej spomnil, da so komunisti po drugi svetovni vojni zgodovino sprevrgli v pripovedko, da je bila revolucija logični nasledek večtisoletne zgodovine. »Prav zdaj sem pogledal v aktualni učbenik za četrty letnik, v katerem o nasilju komunistov v letu 1941 in 1942 ne povedo nič. S tem je posledično pojav vaških straž in kasneje domobranstva čudna zgodba. Če ne poveš, kaj je bil vzrok za njihov nastanek, potem je pojav vaških straž nekaj kolaborantskega. To učijo otroke,« je opozoril Jurij Pavel Emeršič. Šolsko zgodovino še vedno pišejo »pravi« ljudje, režimski zgodovinarji. Zato o tem nima pozitivnega zaključka.

IVO ŽAJDELA